

natančnejše informacije v programu izletov; o projektih aktivnostih vas bomo redno obveščali tudi v reviji Svet ptic. Če želite dodatne informacije o projektu ali nam pri njem želite pomagati, lahko pišete vodji projekta na naslov damijan.denac@dopps.si.

Trihomonoza pri zelencih v Sloveniji

// Marko Zadravec, Cvetka Marhold, Brigita Slavec, Olga Zorman Rojs in Jožko Račnik

Trihomonoza ptic je bolezen, ki jo povzroča mikroskopsko majhen parazit bičkar *Trichomonas gallinae*. Njegovi osnovni gostitelji so golobi, grlice ter uje. Parazit nase-ljuje predvsem golšo, prenaša pa se neposredno z izločki. Ptičji starši prenašajo parazite na mladiče med hranjenjem, medtem ko se druge ptice okužijo predvsem med skupinskim hranjenjem in pitjem vode, ki je okužena s slino in/ali iztrebki okuženih ptic. Ujeda se s parazitom okužijo večinoma s hranjenjem okuženega ptičjega plena. Bolezen trihomonoza se pojavlja izključno pri pticah. Prenos na človeka ali katero drugo domačo žival (z izjemo ptic) ni opisan.

Trihomonoza je izbruhnila leta 2005

Trihomonoza pri pticah pevkah je bila prvič ugotovljena na poleti 2005 pri zelencih (*Carduelis chloris*) v Veliki Britaniji in se vse od takrat redno pojavlja od aprila do

septembra. Vrhunec je bolezen dosegla leta 2006, ko je na nekaterih območjih poginilo 35 % lokalne gnezditvene populacije zelencev in 20 % lokalne gnezditvene populacije ščinkavcev (*Fringilla coelebs*). Leta 2008 so bolezen prvič odkrili tudi v Skandinaviji in leto kasneje v Nemčiji. V Sloveniji do spodaj opisanega primera bolezen ni bila ugotovljena. V okviru raziskav zdravstvenega stanja ptic pevk smo leta 2006 pregledali 40, leta 2007 pa 87 ptic pevk, ujetih na jesenskem preletu. Vse preiskane ptice so bile negativne na prisotnost parazita *Trichomonas gallinae*.

Poleg zelencev in ščinkavcev lahko zbolijo tudi druge vrste ptic pevk (predvsem sinice in vrabci), vendar je število obolelih običajno majhno. Za trihomonozo pri zelencih in ščinkavcih je značilen zelo visok pogin obolelih živali. Preventivno zdravljenje bolezni se pri prostoživečih pticah ne izvaja. Bolne prostoživeče ptice lahko zdravimo, vendar je zdravljenje zaradi oslabelosti osebkov in hitrega napredovanja bolezni pogosto neuspešno.

Izvor bolezni pri zelencih še ni popolnoma pojasnjen. Po nekaterih podatkih lahko okuženi zelenci med selitvijo prenesejo parazita v oddaljeno populacijo zdravih ptic. Rezervoar parazita so lahko tudi okuženi golobi in grlice, ki pa običajno ne kažejo bolezenskih znakov in s slino in iztrebki širijo parazite v okolico.

Bolezen se največkrat pojavi v sušnih poletnih mesecih. Takrat je naravno dostopnih vodnih virov vse manj, zato veliko ptic pogosto pije na napajališčih, ki jih uredijo ljudje v svoji bližnji okolici, da bi jim pomagali. Če je na majhnem območju visoka gostota ptic, je tudi prenos bolezenskih povzročiteljev verjetnejši in pogostejši. *Trichomonas gallinae* potrebuje za preživetje vlažen medij, zato so umetno ustvarjena napajališča najverjetnejše mesto okužbe ptic.

1: Za boleznijo trihomonozo oboleli zelenc (*Carduelis chloris*), ki bljuva nedavno zaužita semena
foto: Marko Zadravec

2: Parazit *Trichomonas gallinae* v brisu golše zelenca (nativni preparat, 400-kratna povečava; s puščicami so označeni skupki parazitov)
foto: arhiv Ambulante za ptice, male sesalce in plazilce

1

1: Pisano obarvani čebelarji (*Merops apiaster*), ki jih je spomladi opazilo le 11 ljubiteljev ptic, so kolonijaska vrsta, ki se združuje v večje jate.
foto: Cezary Korkosz

2: Na spletni strani www.springalive.net boste našli igro Hudournikova akademija, s pomočjo katere se lahko naučite marsikaj novega o življenju te zanimive ptice.

3: Hudournika (*Apus apus*) so letos prvič opazili 25. marca v Obalno-kraški regiji.
foto: Dejan Bordjan

Pojav povečanega pogina zelencev v Sloveniji

V začetku meseca avgusta so se pojavili večji pogini ptic, predvsem zelencev, na območju občin Ljubljana in Kranj. Ptice so poginile ali se vidno oslabele zadrževale ob urejenih krmiščih in napajališčih. Na posameznih dvoriščih so bili najdeni od enega do trije poginjeni zelenci dnevno. Oboleli zelenci so bili oslabele, našopirjeni in nekoordinirani. Veliko so pili in pogosto so izbruhal pravkar zaužita semena, zato so imeli perje v okolici kljuna zlepljeno in umazano.

V Ambulanto za ptice, male sesalce in plazilce Inštituta za zdravstveno varstvo perutnine Veterinarske fakultete smo sredi meseca avgusta v preiskavo dobili večje število poginjenih zelencev, pri katerih smo z različnimi diagnostičnimi metodami dokazali okužbo s parazitom *Trichomonas gallinae*.

Preventiva in ukrepi ob pojavu pogina zelencev

Vsi ljubitelji ptic, ki imajo napajališča za ptice, morajo redno, večkrat dnevno menjati vodo. Priporočljivo je tudi, da se posoda ob menjavi vode zamenja. Pred ponovno uporabo jo je treba prazno osušiti na soncu. Ob pojavu povečanega pogina zelencev in/ali ščinkavcev moramo vir vode na umetno urejenih napajališčih nujno umakniti za najmanj 14 dni, oziroma vse do takrat, ko bolnih ali poginjenih ptic ne opazimo več.

Če ste opazili povečan pogin ali neobičajno obnašanje ptic, vas vljudno prosimo, da to javite na Veterinarsko fakulteto v Ambulanto za ptice, male sesalce in plazilce na telefonsko številko 01/477 92 51 ali 01/477 92 40 oziroma na elektronski naslov ambulant-IZVP@vf.uni-lj.si.

2

Viri:

- LAWSON, B. in sod. (2011): Evidence of spread of the emerging infectious disease, finch trichomonosis, by migrating birds. – *EcoHealth* 8: 143–153.
- NEIMANIS, A. S. in sod. (2010): First report of epizootic trichomoniasis in wild finches (Family Fringillidae) in southern Fennoscandia. – *Avian Diseases* 54: 136–141.
- PENNYCOTT, T. W. in sod. (2005): Necrotic ingluvitis in wild finches. – *Veterinary Record* 157: 360.
- PETERS, M. in sod. (2009): Gehaufte von wild lebenden Grünfinken an Futterstellen infolge Trichomonas-gallinae-Infektionen – ein aktuelles Problem in Norddeutschland. – *Kleintierpraxis* 54 (8): 433–438.
- RAČNIK, J. in sod. (2011): Proučevanje nekaterih bolezenskih povzročiteljev pri prostoživečih pticah pevkah (Passeriformes) ujetih na jesenskem preletu v Sloveniji. – *Slovenian veterinary research, Supplement*, 48 (13): 146–149.

Letošnja pomladna opazovanja

// Barbara Vidmar

Čebelarje, po videzu ene izmed najbolj eksotičnih vrst ptic, ki gnezdiijo pri nas, vidimo zelo redko. Če jih želimo opazovati, jih moramo največkrat poiskati kar na njihovih gnezdiščih. Včasih pa se nam nasmehne sreča, tako kot se je nasmehnila meni, ko so čebelarji v poznem poletju ob slabem vremenu pristali na drevesih tik nad sosedovim čebelnjakom na Ljubljanskem barju, tako da sem lahko več dni v miru opazovala te lepe, pisane ptice pri hranjenju in počitku. Vsaj dokler niso spet odletele drugam. Morda na Madžarsko, v bližino jezera Balaton, kjer jih lahko junija ali julija opazujemo kar sredi nase-